

SEDM BRATRŮ

Pověst z Bystřice pod Lopeníkem.

Před mnoha lety žil v Bystřici chalupník velice chudý. Oč skrovněji byl obdařen vezdejšími statky, o to hojněji mu bylo požehnáno na dětech. Sedm synů zdravých a čiperných jako ještěrky batolilo se po dvoře okolo baráčku. Rok po roce následovali po sobě jako stupínky. Nejstaršímu čítali deset, když se narodil nejmladší, a když se naučili všichni volat o chléb, bývala z toho chudák ševcová celá zoufalá. Není maličkost nasytit sedm hladových krků z poloprázdné mísy. Do chaloupky oknem i dveřmi se drala bída a u koho ta si jednou zasedne, s tím je amen, ani párem koní ji odtud nedostane.

Chalupník, trochu sedlák, trochu švec, měl kromě roztrhané chalupy a ševcovského náradí kousek humna a za ním sedm úzkých políček. S láskou je všechna obdělával, měl-li ovšem právě chuť do práce, a chystal je synům do výbavy, každému jedno. Neměl jim jinak co odkázat kromě řemesla, o které nestáli, a kromě rozbitého, sešlého baráčku, který nestál za opravu.

Ta políčka však byla jen o málo větší než dlaň, všech sedm vydalo sotva za měřici.

Když se narodil první syn, oznamoval to baráčník pyšně po vsi a celý pozemek mu slíbil věnem.

Když se druhý syn narodil, oznámil novinu sousedům po šestý dům, pole rozkrojil ve dvě a každému ze synů slíbil polovici.

Když se třetí narodil, oznámil to jen kmotrovi, pole rozměřil na tři díly, po roce pak na čtyři, později na pět a na šest.

Při narození sedmého syna hanbil se vyjít z domu, jen po nejstarším vzkázal kmotrovi, aby se nehněval a s láskou aby mu přišel posloužit po sedmé. Dlouhou latí rozdělil pole na sedm dílů a připravil tak i posledního synu věno.

Měřička pole arci nestačila vyživit početnou rodinu a stejně tomu bylo s ševcovstvím. Bystřický mistr byl jen za pecí válený a nedobral se v řemesle zlatého dna. Vyučil se u otce, venkovského všeuměla, který poznal devatero řemesel i s desátou psotou, a žádné mu nevonělo. Smůla a potěh mu dokonce páchly na sto honů.

Ale ševcovství je potřebné řemeslo, proto se ho chtěj nechtěj přidržel. Proto i syna posadil za verpánek, ač klouček nejraději skotačil v Kopcích, chytal v potoku raky a v panském Háji lapal do ok zajíce a kde jen mohl, od ševcoviny utíkal. Inu, jablko nepadá daleko od stromu.

„Mám sto chuti, ale do práce ani jednu,“ říkával náš mistr od potěhu, kterému pak sousedé přezdívali mistr Přetřhdílo. S takovou to ovšem daleko nedotáhl a do smrti zůstal fušerem.

Zato rád mudroval a „přemýšlel“. Vložil totiž hlavu do dlaní, tahal se za bradu a po chvílce úporného přemýšlení obyčejně za stolem usnul.

Probudil se celý zpcený a říkal:

„Zas mě od samého přemýšlení rozbolela hlava. Věru nezávidím mudrcům!“

Říkal od myšlení, zatím ho hlava bolela od spaní. Žena to dobře věděla, a když se to příliš často opakovalo, zeptala se:

„Prosím tě pěkně, o čem pořád přemýšlíš?“

„Tomu vy ženské nerozumíte,“ vytácel se švec. Aby svým slovům dodal váhy, užíval při těch debatách spisovného jazyka.

„Hleď!“ ukázal přes okno k lesu, „tamhle na mezi rostou stromy. Největší z nich, zdravý a silný dub, dusí ostatní, které hynou pod jeho korunou, protože jim bere potravu i světlo. Tak to máme i s lidmi. Proč má jeden moc a druhý nic, proč se společnost dělí na pány a chudáky, proč jeden utiskuje druhého, o tom teda přemýšlím.“

Ševcová, prostá venkovanka, nezatěžovala rozum planým uvažováním. Zdravý smysl však jí říkal, že kdo místo práce mudruje, nezíská ani majetek, ani spokojenost. I odpověděla:

„Tebe žádný neutiskuje. Zavři lenost na petlici a bude hojnost v truhlicí. Koláče nejsou bez práce a pečení holubi nelitají sami do huby. Člověče přičiň se, požehnání tě nemine.“

„Povídám, že tomu nerozumíš. Přičiňuji se dost, ale co platno, verpánek nás nevyživí a ten kousek humna také ne. Tak mít sto rýnských, teprú bys viděla, co tvůj švec špinavý dovede. Otevrel bych zem a hledal zlato. Čúl sem, že je ho u nás dost. enem že pod zemjú. Kluci by dostali po hrudě zlata jak koňské hlava. To by bylo jinší věno než pentlička role na Záhumení.“

Švec se v ráži zapomínal a proplétal učená rčení „sprostú řečú bystrickú“. Ševcová zase s oblibou užívala přísloví a přirovnání.

„Není tak zle, muži, aby nemohlo být ještě hůř. Roste králíček, naroste k němu i trávníček. Chceš-li hrachu, dělej, brachu! Kdo dělá, vydělá, kdo dbá, ten má!“

„Ty pořád vedeš svou,“ ježil se švec, „a kde nic tu nic. A děcka chtějí jíst. Mám snad čekat na zázrak, nebo je utopit jako kotata? Tak, tak,“ dodával mírněji, „špatně už vidím, lidé se bojí svěřit mi práci.“

„Protože se nemohou správkou dočkat. Jen mudruješ, jak bys přišel snadno k penězům. Kdo nerad dělá, ten má pořád svátek. Nejde koryto ke koni, kůň musí ke korytu. Chleba se nedospíší. Skrze lenost a pýchu, říkají moudří, upadá lidstvo do nuzoty. Tak je to též u tebe.“

Švec jen mávl rukou:

„Dlouhé vlasy, krátký rozum, s tebou konce nedojdu!“

Od té doby ještě víc přemýšlel a ještě méně pracoval. O žních si všiml, kolik ptáků nebeských se přizivuje z cizího, ač nesejí ani nežnou a névozí do stodol. Zalíbilo se mu to a začal také chodit na cizí. I syny v noci posílal pro snopy:

„Běžte a berte, kde je. Ale ne, abyste se dali chytit!“

Hotaři si na ševce počíhali, přistihli ho při krádeži, vyprášili mu kalhoty a vsadili ho do vězení. Když se po několika týdnech vrátil, stal se z něho tulák. Obcházel vesnice, nahlížel do oken, „hledal práci“.

„Máte-i staré boty na správkou?“ ptal se. „Dobře jich spravím a lacno!“

Každý večer přinášel domů plnou nůši rozbitých křápů a házel je do komory na hromadu. Víc se o ně nestaral. Závďavek na práci vybral ovšem předem. V každé dědině ho upomínali na setkání:

„Kdy nám, ševče, spravíte boty?“

„Zítřa, paňmamínko, zítřa! A dyž né zítřa, tož po zítřeku istě!“

Lidé v okolí mu říkali „švec Zítřa“ a brzy ho znali na míle cesty jako falešný groš.

Aby se vyhnul věčnému upomínání, obcházel dědiny po psích mezírkách a zacházel přes doliny a vrchy až k Napajedlům a Kvasicům, ba až k Hulínu mezi Hanáky se pustil žebrotou.

Aby obměkčil důvěřivé hospodyně, vymýšlel si hrůzostrašné báchorky o ženě, upoutané těžkou chorobou na lůžko.

„V plachtách musíme ji obracet, chuděru, vody sama si nepodá, celé noci křičí,“ lhal, až se mu od úst prášilo.

Bájl o sedmi malých dětech, umírajících hladem a zimou v položbořeně chatrči. Jen pro tyto ubožáky je nucen on, mrzák neschopný práce, dožebřávat se almužny.

Tímto způsobem vydělal víc než při celotýdenní pilné práci u verpánku.

„Hledme,“ smál se, „tohle tedy lidé chtějí! Lži, člověče, až se budou kameny obracet, peníze se ti pohnou. Svět chce být šizen, proto šidme!“

Ženy byly by mu snesly modré s nebe. Dostal pro své „ubohé červíčky“ dost peněz a jídla i šatstva tolik, že se mu pod tím nákladem pořádně ohýbal hřbet.

Ale co platno, hned první hospoda při cestě ho zlákala, zvláště hrála-li tam muzika. Tu prodal za babku vše, co vyžebřal, přitukl si s muzikanty a první sólo bylo jeho.

„Dobrou noc, rozumě, tak brzy se neshledáme!“ vykřikl a bandil, dokud ho z hospody nevynesli.

Plynula léta, hoši rostli jako pruty u vody a táta s mámou se chýlili k zemi.

Majíce tak zářný vzor před očima štítili se synové práce ještě víc než otec. I vstávat a oblékat se přišlo jim zatěžko, jen na peci se celé dny povalovali, rvali se a hádali. Zděděná políčka zarůstala plevelí. Stará matka dřela do úpadu na cizím, aby sedm zdravých povalečů nemuselo nikde ani stéblo křížem přeložit. Bez ní byli by snad skutečně zašli hladem. Jídlo jim musela chuděra nosit až na pec, jinak hned vyhrožovali, že jí v jizbě všecko rozmlátí. Ale stařence ubývalo sil, až jednoho večera při prudkém kašli sestoupil k ní anděl smrti a zkrátil její utrpení.

Synové, odkázaní na vlastní ruce, museli teď sami o sebe pečovat. Nutili k práci otce, on však dávno práci odvykl a také zeslábl, že stěží pozvedl džbán vody k ústům.

„K čemu je nám stařec, který jen jí a nepracuje?“ ptali se někteří a oči jim plály temným odhodláním.

„Zbavme se ho!“ řekl konečně nejstarší.

V dálece za vsí temněl se les. Vítr hučel v korunách stromů a lámal odumřelé větve, které s praskotem dopadaly na zem.

„K čemu, synáčkové milí, potřebujete povoz a koně v tomto počasí? K čemu sháníte pily a brousíte sekery?“

„Pojedem do hor rubat dříví. Vy znáte les, táto, sedejte na vůz, ukážete nám místo, kde rostou nejpěknější buky!“

V lese to hvizdalo a praskalo, smrky s jedlemi v objetí se ohýbaly jako uklánějící se taneční páry, živá duše by se teď do hor neodvážila. Ale to se právě bratrům hodilo.

Otec vedl syny k hoře, kde rostly buky a jasany štíhlé a krásné jako panny. V té době prý mohl každý, cokoli potřeboval, volně v háji kácet.

Chutě se pustili do díla. Nejstarší z bratrů zešíroka zabral pantokem, ale místo do kmene zaťal otci do hlavy, místo pně hlava odletěla. Tráva i mech se zbarvily krví.

Nebe začalo sít drobný deštík.

Mladší tři bratři se postavili na hřídku, čtyři starší kopali hrob a otce, jak byl, v něm pochovali. Pak se snažili zahladit stopy. Navršenou hlinu udupali, osázeli drnem a nanесли větvi, aby psi mrtvého nevyhrabali. Nejmladší bratr chtěl vztyčit nahore dvě zkřížené větve, byla to přece mohyla na otcově hrobě, bratři to nedovolili.

Vraceli se domů za šera a nikdo je cestou nepočítal. Báli se noci, báli se jeden druhého, děsili se každého zvuku a vykřikovali z polospánku.

Devátou noc byli všichni bratři probuzeni zvláštním světlem. Něco jako bílý obláček ustupovalo před nimi a táhlo je k lesu. To světlo mělo takovou živelnou sílu, že nebylo možno ani zůstat stát, ani před ním uniknout.

Na místě, kde mezi stromy pod hromadou chvojí odpočíval mrtvý, vyrazil ze země pramen vody s rezavě hnědou usazeninou, podobnou sražené krvi. Voda ve studánce, červenohnědá jako krev vytékající z rány, čeřila se a hýbala se neznámými živočichy, jejichž krunýře, žlutě a červeně zbarvené, připomínaly pohřební roucha.

Bratři se zastavili a pohlíželi s bázni a beze slova hned na studánku, hned jeden na druhého.

V ten ráz se setmělo, přihnál se černý mrak a od hor udeřila vichřice s takovou prudkostí, že servané listí vytvořilo nad lesem zelený vír a celé řady stromů i s kořáním se kladly na zem jako pokosené klasy.

Bratři se srazili v houfec, podpírajíce jeden druhého. Měli se čeho bát,

S příšerně černého nebe sjel ohnivý blesk, vzápětí zaduněl hrom a sedm bratrovrahů se zhroutil do orosené trávy. Šest jich zůstalo bez hnutí ležet, jen nejstarší, vlastní původce zločinu, klečel opřen o strom, svíral v napřážené pěstí sekeru a celá jeho paže byla od blesku spálena až na kost.

Popraskané, krví mokvajících jeho rty se zachvívaly v smrtelné křeči:
„Kéž bych se byl nenarodil! Odpust, odpust, otče!“
Příštího dne sebrali drvaři v houšti zabité bratry, našli i hrob jejich nebohého otce a pramen s rudě zbarvenou vodou. Poznali zločin i spravedlivý trest.

Všem sedmi ustlali v jednom velkém hrobě poblíž studánky. K tomu místu nikdo pak ani za dne rád nechodil a pověřivým nahánělo hrůzu.

Na jaře však se stalo něco zvláštního. Na společném hrobě se objevil útlý jasanový kmínek se sedmi výhonky.

„Sedm bratrů!“ zvolalo děvčátko, které matka zavedla do lesa a vyprávěla mu smutný příběh.

Také jiní lidé viděli v tom stromku duše sedmi bratrů, sedmi nešťastných obětí zaslepenosti, pýchy a zloby. Říkali mu Sedm bratrů a celé to místo v bystrickém Háji se podnes jmenuje U sedmi bratrů.

Od podzimu do jara, kdy větve jsou zbaveny listů, pronikalo slunce až k černým pupenům mladého jasanu, stromeček se radoval z každého paprsku, a ač viděl jen zcela malý kousek země, říkal:

„Jak je svět krásný!“

Pak si vzpomněl, jakou tragédii přikrývají v zemi jeho kořeny, zvedl hlavu k těm velkým, co mají rozhled a ptal se:

„Proč jsou lidé na sebe zlí?“

Jasan vyrostl v mohutný strom a sedm jeho kmenů stálo zde nad potůčkem při cestě z Ordějova do Dlůhých po mnoho let. Bystřičtí při něm zřídili taneční kolo a parčík s lavičkami a pořádali k Sedmi bratrům výlety s hudbou a tancem.

Když po první světové válce jasan uschl a musel být vykopán, zanikly i oblíbené a veselé poutí. Studánka sama zmizela i s rodinou mloků v roce 1932 při zachycování pramenů a stavění říjme pro uherskobrodský vodovod. Tehdy se také ztratil potůček, unášející své vody od Sedmi bratrů k starému Vlčkovu mlýnu a k dvoru Ordějovu.

V Háji v blízkosti starého uschlého stromu se potom ujalo nových sedm jasanů, nejsou to však výhonky téhož kmene.

Vina je tedy vykoupena.

Podle proroctví poustevníka Jana Dielece, který před dvěma sty lety žil v blízkém lesíku Kopcoch, dojdou prý duše nezdárných synů pokoje teprve tehdy, až studánka zmizí, strom nad ní zahyne a nový stejně rostlý už se zde neobjeví.

Předpověď se stala skutkem.

Zlé je zapomenuto, bratři jsou vysvobozeni. Jen pověst o nich a o jejich nešťastném otci vypráví se podnes v Bystřici pod Lopeníkem při večerních besedách.

zdroj:

PETR PODHOŘAN

Od Buchlova k Javořině - soubor pověstí

Románová příloha Slovácké jiskry, sv. 5 - 1970

41